

Vågar vi dela erfarenheter när det handlar om säkerhetsskydd?

Marie Louise Arendt

Chef för informations-, IT- och cybersäkerhetsenheten – Region Skåne

Jag tänker prata om ...

1. Verksamhetsutövarens ansvar
2. Vari ligger utmaningarna?
3. Vad kan vi göra?

Jag går inte in på...

... organisationernas (Verksamhetsutövare och Leverantörers) **interna utmaningar** med kunskapsöverföring, kompetensutveckling, bedömningar etc

Inte minst stora organisationer kan ha utmaningar när man gör separata säkerhetsskyddsanalyser per förvaltning, som sedan ska aggregeras till en gemensam

Men, det kan jag prata om en annan gång!

Verksamhetsutövarens ansvar

1.

Vi lever efter ...

- Lag 2018:585
- Förordning 2021:955
- Föreskrift PMFS 2022:1
- Föreskrifter från olika tillsynsmyndigheter
- Vägledningar och blanketter från tillsynsmyndigheter (t ex SÄPO, Svenska Kraftnät, FMV m fl)

Blanketter för säkerhetsskydd

Här finns blanketter för säkerhetsskydd. Från den 1 december 2021 gäller den nya säkerhetsskyddsförordningen (2021:955).

Svenska kraftnäts blanketter för verksamhetsutövare som bedriver säkerhetskänslig verksamhet inom områdena elförsörjning och dammanläggningar finns här. Varje blankett innehåller anvisningar om hur de ska fyllas i och skickas in.

För vissa anmälningar eller ansökningar hänvisar vi istället till Sakerhetspolisens blanketter, till exempel för ansökan om registerkontroll och anmälan av säkerhetshotande händelser. På Sakerhetspolisens webbplats finns även förklaringar till hur du fyller i blanketterna.

[Blanketter och mallar inom säkerhetsskydd på Sakerhetspolisens webbplats \(.html\)](#)

Affärsverket svenska kraftnäts författningssamling

Utgivare: chefstjänst Bertil Persson, Svenska Kraftnät, Box 1200, 172 04 Sandbyberg
ISSN 1400-9049

Affärsverket svenska kraftnäts föreskrifter om säkerhetsskydd och allmänna råd om säkerhetsskydd

beslutade den 19 juni 2019.

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) med stöd av 7 kap. 8 § säkerhetsskyddsförordningen meddelar följande allmänna råd.

Föreskrifterna kompletterar av Sakerhetspolisens § säkerhetsskyddsförordningen meddelade föreskrifter om säkerhetsskydd och av Försvarsmakten med stöd av 7 § skyddsförordningen meddelade föreskrifter om säkerhetsskydd.

Föreskrifterna gäller för enskilda verksamheter som driver elförsörjningsverksamhet vilken omfattas av lagen (2018:585).

Post- och telestyrelsens författningssamling

ISSN 1400-187X

Post- och telestyrelsens föreskrifter om säkerhetsskydd; TSFS 2021:2

Utkom från trycket den 5 maj 2021

beslutade den 23 april 2021.

Post- och telestyrelsens föreskrifter, efter samråd med Sakerhetspolisens och Försvarsmaktens, följande med stöd av 7 kap. 8 § säkerhetsskyddsförordningen

Transportstyrelsens författningssamling

Transportstyrelsens föreskrifter om säkerhetsskydd;

TSFS 2019:108

Utkom från trycket den 7 november 2019

beslutade den 25 oktober 2019.

Transportstyrelsen föreskrifter följande med stöd av 7 kap. 8 § säkerhetsskyddsförordningen (2018:658).

Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

Dessa föreskrifter kompletterar Sakerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2019:2) om säkerhetsskydd.

Dessa föreskrifter gäller för enskilda verksamhetsutövare som bedriver säkerhetskänslig verksamhet enligt 1 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen (2018:585) inom något av områdena

1. flygtrafikföretag för civil luftfart,
2. flygtrafikledningstjänst för militär luftfart, eller
3. verksamhet som är av betydelse inom luftfartsskydd, sjöfartsskydd eller hamnskydd.

Definitioner

Ord och uttryck som används i dessa föreskrifter har samma innebörd som i säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2018:658).

undläggande bestämmelser om säkerhetsskydd

Enskilda verksamhetsutövare ska se till att Transportstyrelsen får den säkerhetsanalys och säkerhetsskyddsplan som ska upprättas i enlighet med 2 kap. 1 och 11 §§ Sakerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2019:2) om säkerhetsskydd.

Av 2 kap. 10 § Sakerhetspolisens föreskrifter (PMFS 2019:2) om säkerhetsskydd följer att säkerhetsanalysen ska uppdateras vid behov, dock inte en gång varannat år. Om säkerhetsanalysen vid en sådan uppdatering visserligen förändras ska den enskilda verksamhetsutövaren utan dröjsmål se till att analysen överlämnas till Transportstyrelsen.

Och kraven är tydliga:

*”Myndigheter och privata aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet ska **utreda behovet** av säkerhetsskydd och **dokumentera** det i en säkerhetsskyddsanalys.*

***Analysen ska ge svar** på vad som ska skyddas, mot vad och på vilket sätt.”*

(Säkerhetspolisens vägledning för säkerhetsskyddsanalys)

I samtliga (lag)texter finns några ord som återkommer:

Orden ”**Verksamhetsutövaren ska...**” förekommer:

- **35 gånger** i lag 2018:585
- **> 20 gånger** i förordning 2021:955
- **75 gånger** i PMFS 2022:1

Vanliga verb kopplade till ”**Verksamhetsutövaren ska**” är:

- **Analysera** (behov av ...)
- **Använda** (de skydd som är nödvändiga ur säkerhetsskyddssynpunkt ...)
- **Bedöma** (vilka säkerhetsskyddsåtgärder som är nödvändiga ...)
- **Dimensionera** (säkerhetsåtgärder ...)
- **Identifiera** (vilka säkerhetshot ...)
- **Vidta** (nödvändiga åtgärder ...)

Var ligger utmaningarna?

2.

Utmaningarna ligger dels ...

1. ... för **Verksamhetsutövarna** att hamna "rätt" i sina bedömningar
2. ... för **Leverantörerna** (med säkerhetsskyddsavtal) att möta de olika typer av krav, mallar, rutiner och dokument som kommer från olika Verksamhetsutövare

Utmaning 1 – Hur hamna ”rätt”?

- Hur säkerställer man att man har landat på ”rätt” nivå?

som man
ropar i skogen,
får man svar

Utmaning 1 – Hur hamna ”rätt”?

- Utmaning 1 inträffar när olika myndigheter och enskilda verksamheter, var och en på egen kammare, ska lägga grunden för och utveckla sitt säkerhets-skyddsarbete
- Har man ingen tidigare erfarenhet kan det vara svårt att hamna ”rätt”
- Rätt i förhållande till
 - Den egna organisationens olika delar
 - I förhållande till andra organisationer i samma bransch
 - Och i förhållande till andra organisationer i Sverige
- Man behöver ta del av andras erfarenheter, metoder och reflektioner, för att utvecklas och träna sin förmåga att göra bedömningar och analyser

Men hur gör man det när det handlar om säkerhetskänslig verksamhet?

Hamna för högt eller för lågt?

- Första gången man gör en säkerhetsskyddsanalys kan man hamna var som helst i sin bedömning
 - För att man är rädd att vara vårdslös med Sveriges säkerhet och bedöma för lätt
 - Eller tvärtom, man tror inte att ens egna verksamhet betyder något för Sverige
- *Vilket tror ni är vanligast?*

Hejda inflationen i säkerhetsskydd

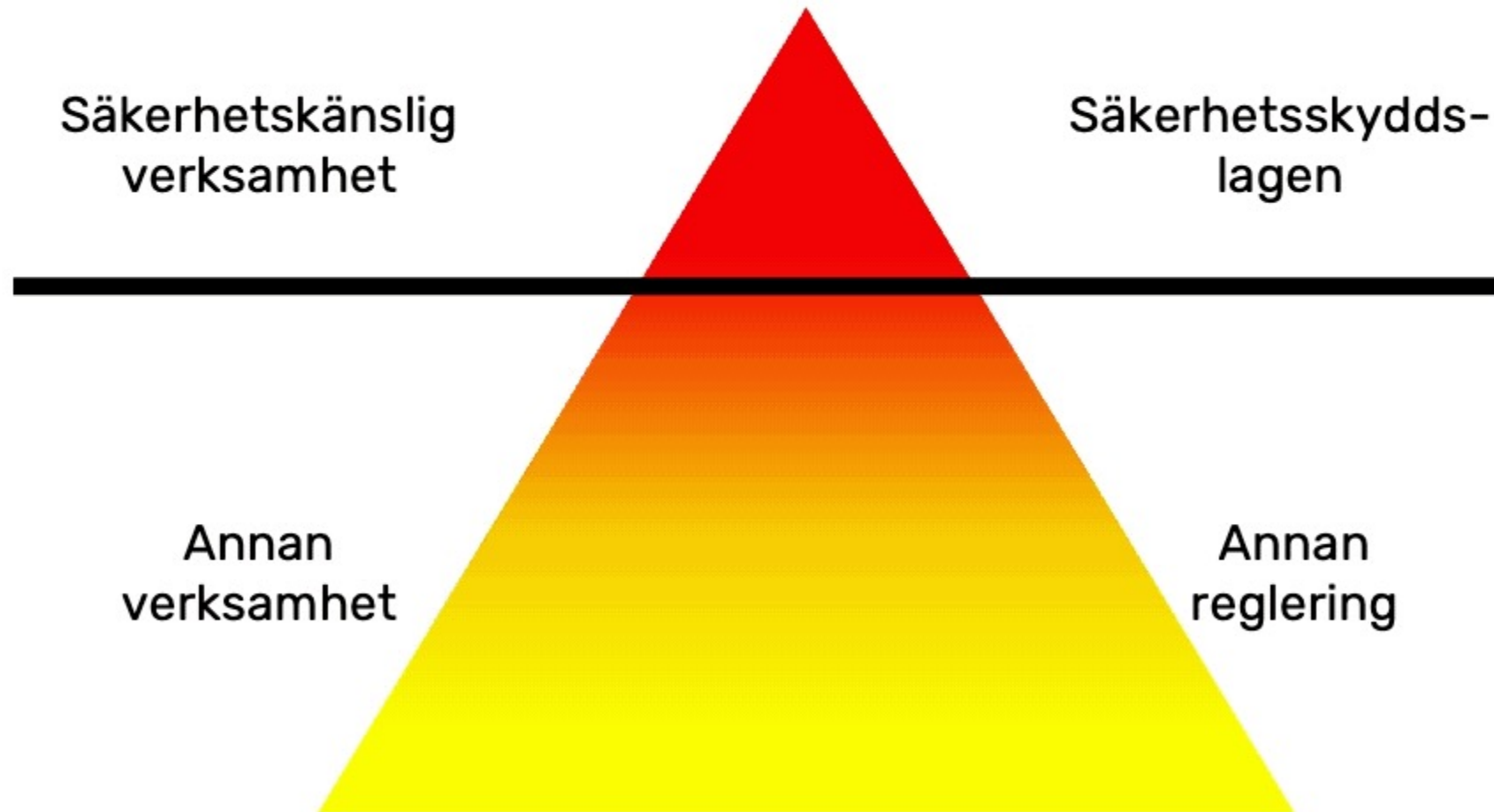
Behovet av säkerhetsskydd överdrivs och den egna verksamhetens betydelse för Sveriges säkerhet överskattas. Efter att den nya säkerhetsskyddslagen började gälla 2019 har säkerhetsskyddsivern ibland lett till ett omfattande överskydd för sådant som inte alls är av betydelse för Sveriges säkerhet.

Med den kommande skärpningen av säkerhetsskyddslagen från den 1 december 2021 riskerar överdrifterna att eskalera, eftersom säkerhetsskyddsavtal i vissa fall ska ingås vid bl a samarbete och samverkan.

Källa: Kim Hakkarainen, [Hejda inflationen i säkerhetsskydd - Något om informationssäkerhet \(mrpoyz.net\)](https://mrpoyz.net/Hejda_inflationen_i_sakerhetsskydd-Nagot_om_informationssakerhet)

Ett par exempel

2. En annan kommun producerar biogas som används som drivmedel för bussar i kommunens kollektivtrafik. Resonemanget hos kommunen är att produktionen av biogas måste vara säkerhetskänslig, eftersom *alla kommunens bussar stannar om* produktionen förloras. Av den anledningen ska personal som arbetar med produktionen av biogas säkerhetsprövas.

Källa: Kim Hakkarainen

Hamna "fel" får konsekvenser

- För lågt:** Bristande säkerhetsskydd, risk för Sveriges säkerhet
- För högt:** Onödig administration, intrång i personers integritet, tungrodd hantering, belastning på tillsynsmyndigheter/SÄPO, högre kostnader vid avtal

Regeringen beslutade den 3 augusti 2017 att en utredare ska granska den upphandling av it-drift som gjordes av Transportstyrelsen under 2014 och 2015. Denna rapport utgör resultatet av granskningen.

Granskningen har funnit brister i Transportstyrelsens hantering av hemliga uppgifter och andra skyddsvärda uppgifter, bl.a. känsliga personuppgifter. Vi drar slutsatsen att den helt grundläggande orsaken till varför Transportstyrelsens upphandling och outsourcing kom att dras med dessa brister var att man i allt för hög grad saknade relevant kunskap om vilken information myndigheten hade och saknade kännedom om hur denna information ska hanteras. Skälen till detta är flera.

Regeringskansliet, Ds 2018:6

Utmaning 2 – Leverantörerna ställs inför olika krav

- Olika tolkningar, krav och rutiner hos Verksamhetsutövarna, gör det svårare för Leverantörerna
- I synnerhet för de leverantörer som arbetar mot flera Verksamhetsutövare
- De kan gå in på samma typ av uppdrag hos olika Verksamhetsutövare i samma bransch, och på samma avtalsnivå, men får olika krav ställda på sig, t ex vad gäller fysisk säkerhet, blanketter, rutiner etc
- Dessutom råder det, både på Verksamhetsutövar- och Leverantörssidan, stora skillnader vad gäller kunskap (se Utmaning 1)

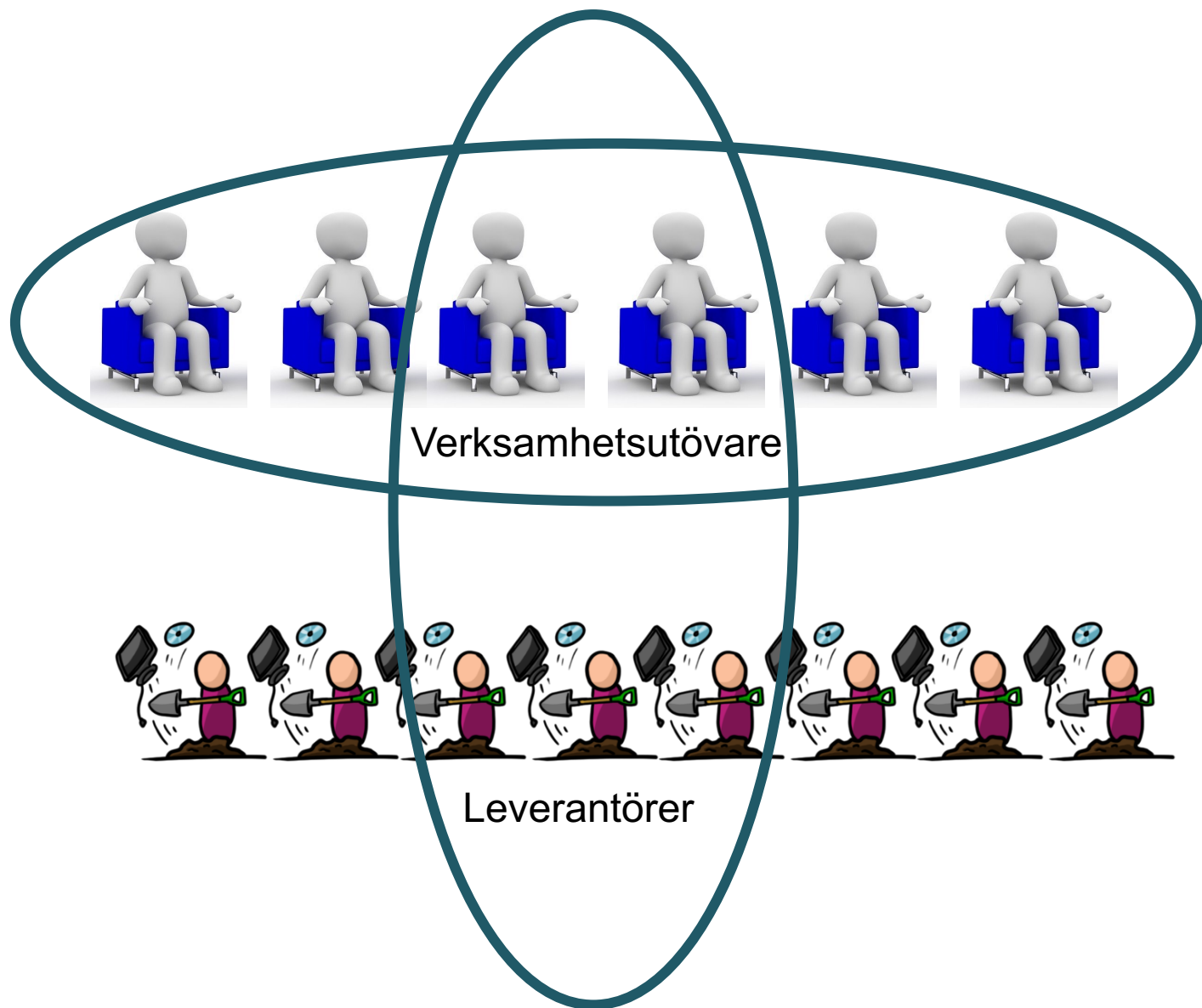

Vad kan vi göra?

3.

Utmaning 1 – Hur hamna ”rätt”?

Prata med varandra!
Prata med varandra!

Utmaning 1 - Hur hamnar Verksamhetsutövaren "rätt"?

- Det kan vara svårt att veta, vilken påverkan det får på Sverige om ens egen verksamhet är utsatt för störningar eller totalt avbrott
- Men hur tar man reda på det?
 - Man kan prata med tillsynsmyndighet
 - Eller gå en utbildning på Försvarshögskolan (eller Företagsuniversitetet) och få ett nätverk
 - Starta ett eget nätverk med organisationer i samma bransch och geografiska område
 - Eller prata med andra med liknande uppdrag och/eller arbetsgivarorganisationer, t ex:

- *Energiföretagen*
- *Stadsnätsföreningen*
- *Transportföretagen*
- *SKR (Sveriges kommuner och regioner)*

Den 1 december 2021 trädde nya bestämmelser i säkerhetsskyddslagen i kraft. De nya bestämmelserna ställer bland annat högre krav på verksamhetskänslig verksamhet. För att Stadsnätsföreningens medlemmar ska kunna förstå dessa nya bestämmelser lanserar föreningen ett utbildningskoncept med

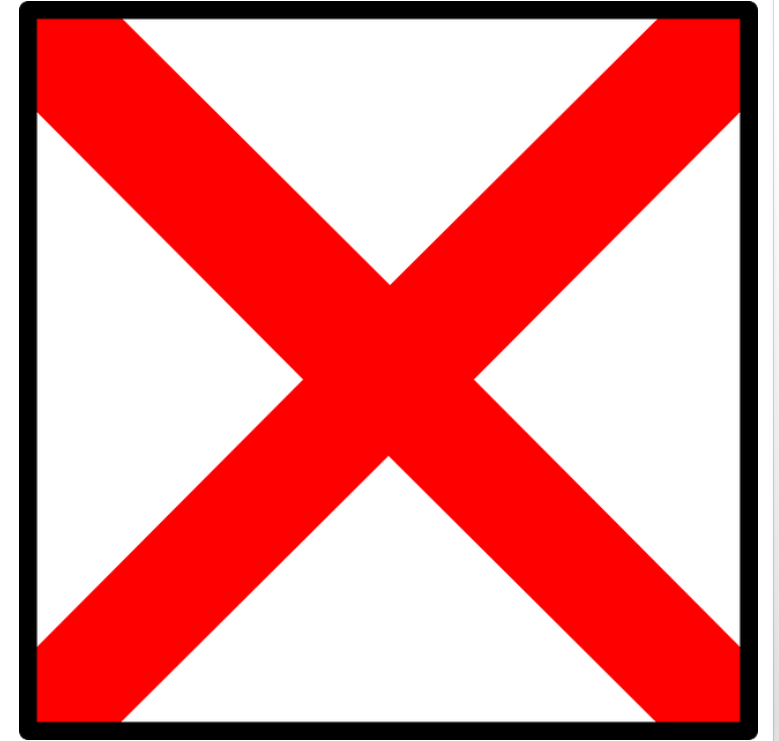
Enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2018:658) ska den verksamhet som bedriver verksamhetskänslig verksamhet utreda behovet av säkerhetsskydd, vilket berör stadsnätsverksamheter i hög grad. Huvudsyftet med lagen och tillhörande förordning är att skydda så kallade verksamhetskänsliga verksamheter av betydelse för Sveriges säkerhet. Verksamheter som riskerar att beröras av lagstiftningen behöver genomföra en säkerhetsskyddsanalys där bland annat konsekvenser, skyddsvärden, sårbarheter och hotbild noggrant analyseras och dokumenteras.

Med planerad start under april 2022 kommer Stadsnätsföreningen att erbjuda ett nytt fördjupat utbildningsprogram baserat på de nya bestämmelserna i säkerhetsskyddslagen och den nya säkerhetsförordningen. Programmet har tagits fram av Stadsnätsföreningen och består av tre block som sträcker sig över två månader. Utbildningsprogrammet riktar sig till de som har ett verksamhets- eller säkerhetsansvar, samt de som arbetar praktiskt med säkerhetsfrågor. Mer information om detta kommer att skickas till föreningens medlemmar.

Vad kan man **INTE** prata om?

- **Detaljer ur verksamheten:** skyddsvärden, sårbarheter, åtgärder, befattningar i säkerhetsklass etc

Vad **KAN** man prata om?

Man kan prata **om** ...

- ... säkerhetsskydd på ett **övergripande plan**
- ... **inspel**, **metodik** och **angreppssätt**, t ex:
 - Vilka problem/frågeställningar har ni ställts inför?
 - Vilka frågor har ni ställt er?
 - Hur resonerar ni kring skada och återgång?
- ... (branschspecifika) bedömningar
- ... kravformuleringar, rutiner, mallar, underlag, best practise

Utmaning 2 – Leverantörerna ställs inför olika krav

Utmaning 2 - Leverantörernas utmaningar

- **Verksamhetsutövaren** är den som **äger** det skyddsvärda och som måste ta **ansvar** för att dimensionera skyddet
- Men **leverantören** måste skriva under på att man lovar att ta **lika stort ansvar** för de delar som det företaget kommer i kontakt med
- Och i samband med det kommer krav på förutsättningar, rutiner, blanketter, mallar etc till leverantören
- Men det krävs att man **förstår** vad kraven innebär
- Och har rutiner på plats för att få det hela att fungera

Säkerhetsskyddsavtal

Nivå 1

1 PARTER

[VERKSAMHETSUTÖVARE], organisationsnummer XXXXXX-XXXX

[ADRESS]
[POST NR ORT]

Nedan kallad "Verksamhetsutövaren".

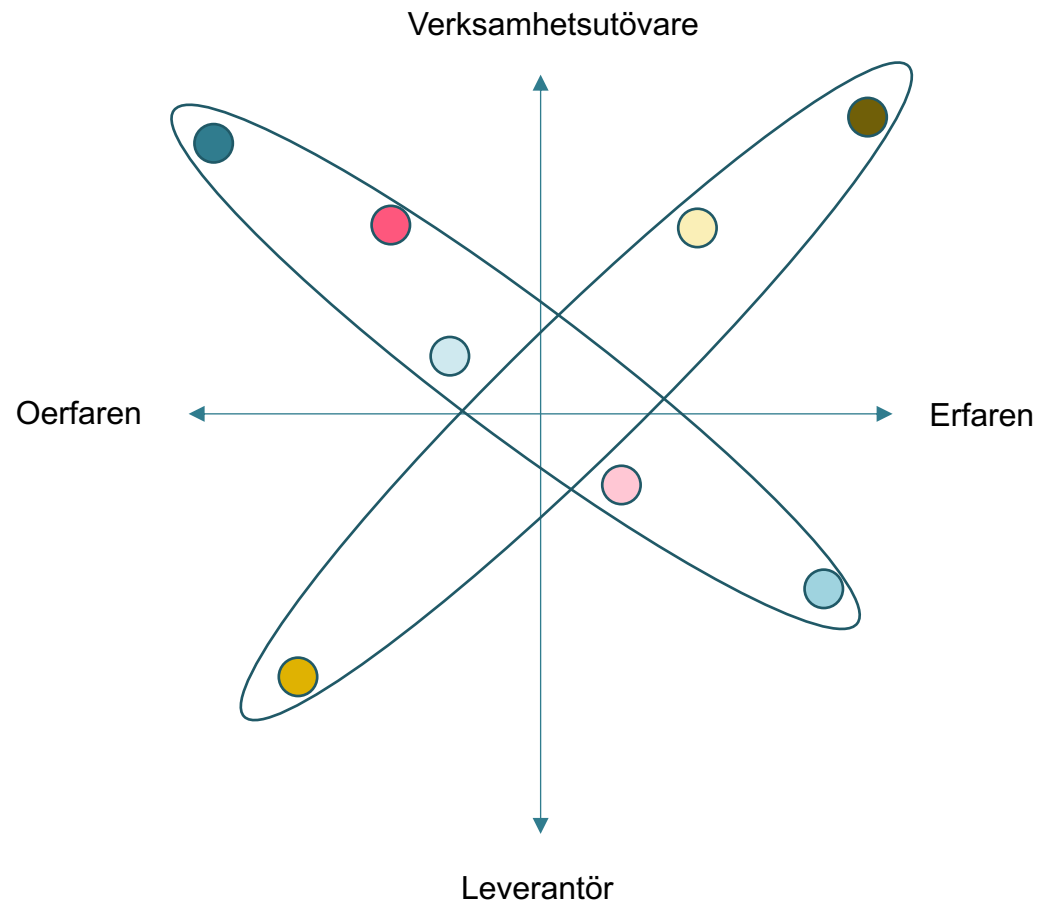
[LEVERANTÖR], organisationsnummer XXXXXX-XXXX

Nedan kallad "Leverantören".

[ADRESS]
[POST NR ORT]

har det datum som anges nedan ingått detta säkerhetsskyddsavtal
("Säkerhetsskyddsavtalet")

Lär av varandra - prestigelöst

Leverantörernas utmaningar

De leverantörer som har uppdrag hos många olika Verksamhetsutövare, dessutom i olika branscher, ställs inte sällan inför olika utmaningar:

- Olika rutiner
- Dokument/blankettunderlag
- Olika krav
- Svårigheter att säkerställa att medarbetarna är uppdaterade med vad som gäller i olika uppdrag (detta gäller även Verksamhetsutövarens personal)

Henrik Landerholm, GD för Myndigheten för psykologiskt försvar Foto: Lars Schröder/TT

IT-SÄKERHET

Generaldirektör skickade hemlig information till privat mail

0:43 min [Min sida](#) [Dela](#)

Publicerat torsdag 17 februari kl 14.20

- Generaldirektören för nystartade Myndigheten för psykologiskt försvar, med kontor i Karlstad och Solna, Henrik Landerholm, har skickat hemliga uppgifter till privata mailkonton, som då riskerar att hamna i orätta händer - det rapporterar [Dagens Nyheter](#).

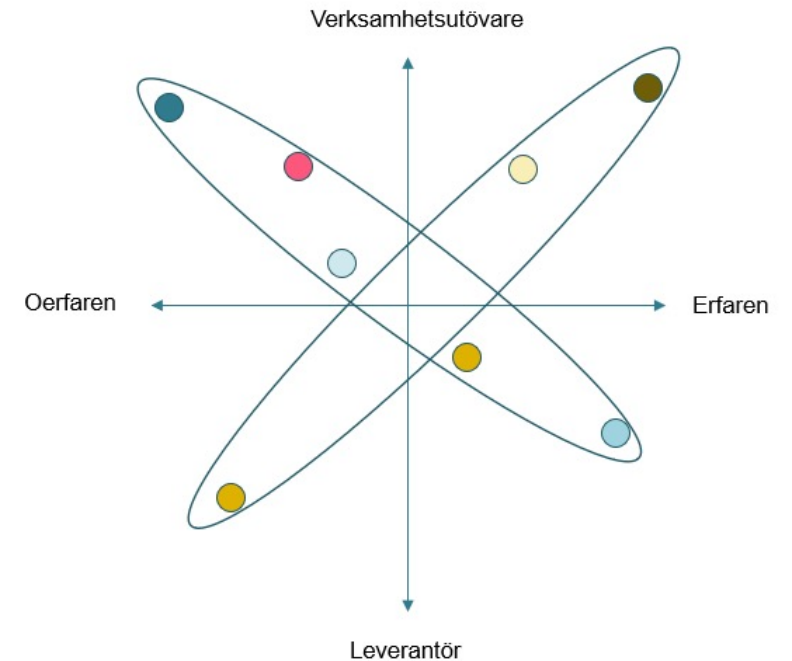
Vad kan Leverantören göra?

Oerfaren leverantör:

- Prata med Verksamhetsutövaren, ställ frågor, var noga med att ni förstår varandra och verkligen är överens

Erfaren leverantör:

- Dela med er av er erfarenheter av samarbete med andra Verksamhetsutövare: "Så här gjorde vi där"

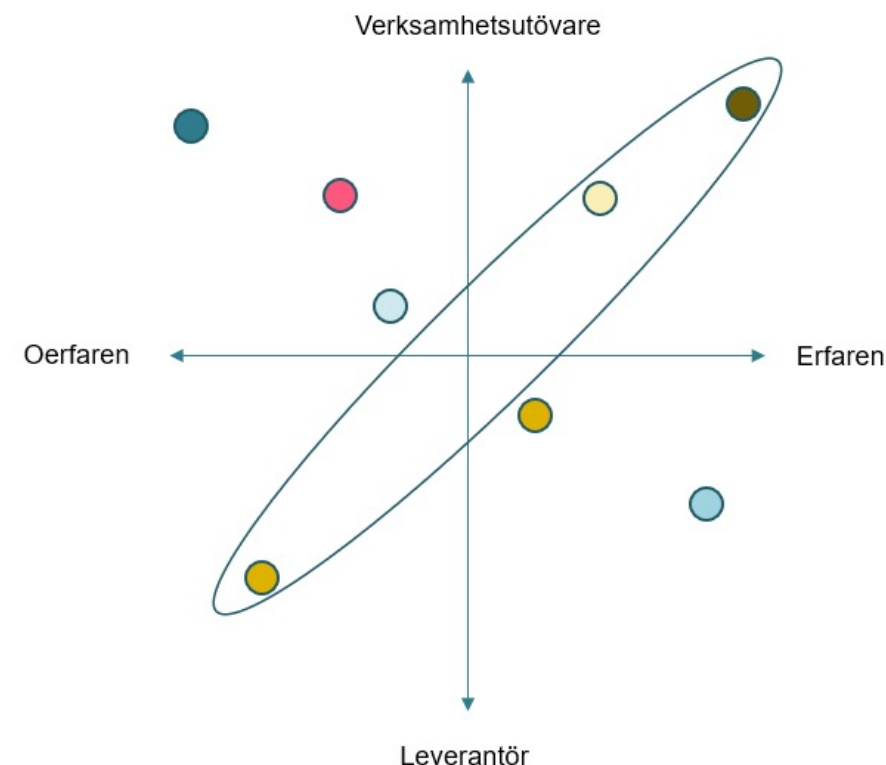
Vad kan Verksamhetsutövaren göra?

Oerfaren Verksamhetsutövare

- Prata med andra Verksamhetsutövare, tillsynsmyndigheter och motsvarande, byt erfarenheter kring arbetssätt, rutiner och praxis
- Lyssna aktivt på Leverantörernas erfarenheter

Erfaren Verksamhetsutövare

- Ge leverantörerna tid, utbildning, och rutiner

Slutsats

- Kommunikation, utbyte, diskussion, gemensam utveckling, och kompetenshöjning genom erfarenhetsutbyten, tror jag är en viktig del
- Samt, inte minst för leverantörerna, en mer utvecklad "standard" vad gäller blanketter, mallar och andra underlag

Tack!

